Gemeente Amstelveen

Notitie

Aan Commissie B&S **Datum** 25 mei 2021

Van College van B&W

Betreft Notitie Basisbanen

Geachte commissieleden,

Tijdens de raadsvergadering van 16 december 2020 heeft uw raad de motie Basisbanen aangenomen. Ter uitvoering van deze motie heeft het college onderzoek gedaan naar de Basisbanen. Wij leggen deze nu aan u voor ter bespreking in de commissie B&S. Wij horen graag van de commissie of u zich herkent in de aanpak die in deze notitie wordt voorgesteld.

Aanleiding

Motie
Verzoekt het college: 1. onderzoek te doen naar de mogelijkheden om een basisbaan in te voeren in onze gemeente en daarbij de ervaringen van de gemeente Groningen mee te nemen; 2. daarbij als belangrijkste uitgangspunten: a. dat in de basisbaan minimaal het minimumloon wordt betaald en de cao van de overheid geldt b. de basisbanen geen regulier werk vervangen 3. in Q2 van 2021 de raad op de hoogte brengen van de resultaten van het onderzoek.

Onderzoek

De afgelopen periode is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om uitvoering te geven aan de motie. Hiervoor is literatuurstudie gedaan, gesprekken gevoerd met andere gemeenten en organisaties en is onderzocht wat de mogelijke omvang is van de doelgroep.

Begrip basisbaan

Algemeen wordt een basisbaan gezien als een (voltijds)baan tegen het wettelijk minimumloon bij een gemeentelijk werkbedrijf [1]. De basisbaan mag geen reguliere banen verdringen. Het moeten dus nieuw gecreëerde banen zijn; werk dat nu blijft liggen. Hierbij kan worden gedacht aan een baan bij de gemeente, scholen en in wijken zoals: wijkverbinder, buurtbeheerder of een ondersteunende kracht in een verpleeghuis.

Meerdere bronnen geven aan dat een basisbaan alleen slaagt op vrijwillige basis. Ook moet de baan passend zijn bij de kandidaat. Op basis van de kennis en kunde van de kandidaat wordt een passende baan gecreëerd. Dit maakt de slagingskans op een duurzame volwaardige baan groter.

Geschiedenis

Voorheen (1994-2002) waren er soortgelijke banen; de Melkertbanen. De Melkertbanen waren er om inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt via gesubsidieerde arbeid werkervaring op te laten doen zodat zij door konden stromen naar een reguliere baan. Deze banen mochten niet voor verdringing op de arbeidsmarkt zorgen. De Melkertbanen zijn in 2002 beëindigd. De grootste kritiek op de Melkertbanen was dat de werknemers nauwelijks doorstroomden naar reguliere banen en de hoge kosten.

[1] www.wetenschappelijkbureaugroenlinks.nl (artikel-tijdschrift/de-basisbaan)

Rapport WWR (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid)

De WWR heeft het rapport 'Het betere werk. De nieuwe maatschappelijke opdracht.' geschreven. Hierin geven zij aan wat er in algemene zin is veranderd op de arbeidsmarkt. Zij geven aanbevelingen voor de toekomst van werk. De WRR pleit voor een stelselomslag zoals contractneutrale basisverzekeringen en voorzieningen, voorkomen van concurrentie op de arbeidsmarkt door vaste aanstellingen en basisbanen. Basisbanen is een onderdeel van de stelselomslag.

In het rapport staan drie ontwikkelingen centraal die volgens hen verregaande gevolgen kunnen hebben voor de hoeveelheid werk en vooral de aard van het werk. Deze ontwikkelingen betreffen: technologisering van werk, flexibilisering van werk (geen vaste contracten) en intensivering van werk, oftewel de verandering van de snelheid van het werk.

Het hebben van werk is goed, zowel voor het inkomen en het zelfrespect van individuen als voor de samenleving. Maar dit geldt vooral als het werk ook goed werk is. Goed werk is: grip op geld, grip op het werk en grip op het leven.

Advies WWR: Geef mensen met een uitkering en weinig kans op de arbeidsmarkt een basisbaan. De basisbaan zou deels een antwoord zijn op de veranderende arbeidsmarkt. Ook zou het deels een antwoord zijn op het basisinkomen. Zij vinden dat inwoners niet kunnen worden 'afgescheept' met een basisinkomen omdat werk psychologisch en sociaal erg belangrijk is voor mensen.

Disclaimer: Het rapport van de WWR is op 15 januari 2020 uitgebracht en dus voor de coronacrisis. Het advies is gegeven aan een regering die inmiddels demissionair is.

Experiment gemeente Groningen

De gemeente Groningen is in maart 2020 gestart met het aanbieden van basisbanen[2]. Er was behoefte om de mogelijkheden te bekijken bij werken met behoud van uitkering. Het experiment zal drie jaar duren en daarna wordt besloten of zij dit blijvend zullen aanbieden. Het gaat hierbij om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en waarvoor ondanks trajecten geen zicht is op een betaalde baan. De gemeente Groningen wil hen perspectief bieden door een basisbaan.

De gemeente Groningen stelt dat de taken van een basisbaan aan de volgende voorwaarden moet voldoen[3]:

- ze moeten een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid van de wijk of het dorp
- ze mogen op het moment nog niet uitgevoerd worden
- er mag geen vorm van financiering tegenover staan
- ze mogen geen regulier werk vervangen
- ze moeten geschikt zijn voor mensen die meestal langdurig werkloos zijn en begeleiding nodig hebben om taken uit te voeren

De kandidaten moeten volgens de gemeente Groningen aan de volgende vereisten voldoen:

- moet een bijstandsuitkering ontvangen
- moet 27 jaar of ouder zijn
- mag geen lopend re-integratietraject volgen richting regulier werk
- heeft geen perspectief meer op regulier werk
- heeft diverse re-integratie ondersteuning gehad, maar dit heeft niet geleid tot regulier werk
- is 32 tot 36 uur in de week beschikbaar (minder uren in overleg)
- moet diverse taken in een wijk/dorp kunnen uitvoeren

[2] www.binnenlandsbestuur.nl (Groningen start proef met basisbanen)
[3] www.gemeente.groningen.nl (basisbanen)

Hierbij moet opgemerkt worden dat de omgeving van Groningen en Amstelveen niet met elkaar vergeleken kan worden. Bij de arbeidsmarktregio Groot-Amsterdam zijn er andere mogelijkheden en ander arbeidsperspectief dan in de regio Groningen.

Op dit moment ligt er nog geen advies naar aanleiding van het experiment van de gemeente Groningen.

Gemeente Arnhem
De gemeente Arnhem merkte aan bijstandsgerechtigden dat zij het spannend vonden om aan het werk te gaan[4]. Dit kwam mede omdat voor hen niet van tevoren inzichtelijk was hoe zij er financieel voor kwamen te staan. In de bijstand weten zij hoeveel inkomen zij ontvangen, hoeveel toeslagen etc. Wanneer zij gaan werken is het voor de bijstandsgerechtigde niet altijd van tevoren duidelijk welke financiële consequenties dit kan hebben. Denk hierbij aan de hoogte van bijvoorbeeld toeslagen. De gemeente Arnhem maakt sinds kort gebruik van de applicatie WerkloonT van Stimulansz. Hiermee wordt direct voor de inwoner inzichtelijk hoe hij er financieel voor zal staan wanneer hij een bepaald aantal uur gaat werken.

Gemeente Amstelveen
De gemeente Amstelveen erkent het belang van werk en de positieve effecten die werk op een persoon kan hebben. Het Werkplein ondersteunt inwoners individueel en groepsgewijs naar passend werk. Ook tijdens de coronapandemie blijkt er nog een ruim wisselend aanbod van werk in de arbeidsregio Groot-Amsterdam.

Bij andere gemeenten[5] zijn experimenten verricht waarbij een bepaalde groep meer begeleiding kreeg. Hieruit bleek dat deze groep sneller aan het werk ging dan de groep zonder begeleiding.

Het Werkplein ondersteunt inwoners al langere tijd intensief naar werk en maakt hierbij gebruik van maatwerk. De inwoner wordt tijdens zijn zoektocht ondersteund door een werkmakelaar van het Werkplein. Zij bespreken samen de mogelijkheden en wensen van de inwoner. De ondersteuning is maatwerk, gebaseerd op de ondersteuningsbehoefte en mogelijkheden van de inwoner en de kansen op de arbeidsmarkt. Waar nodig wordt een jobcoach ingeschakeld die begeleiding op de werkvloer zal leveren.

Het Werkplein richt ook samen met werkgevers en opleiders kleinschalige arbeidstrajecten op. Zo kunnen inwoners stapsgewijs leren en uiteindelijk bij een werkgever in loondienst komen. De begeleiding bij dit traject is intensief en essentieel om het project te doen slagen. Hierbij wordt vraag (vanuit de inwoner) en aanbod (vanuit de wijk) samen gebracht.

<u>Doelgroep</u>
Het college stelt dat de doelgroep waarvoor een basisbaan is bedoeld er als volgt uitziet:
- is langere tijd bijstandsafhankelijk
- heeft diverse re-integratie ondersteuning gehad, maar dit heeft niet geleid tot regulier werk
- heeft geen perspectief op een baan (al dan niet met aanpassingen)
- is gemotiveerd om minimaal 32 uur per week te werken

Het gaat bij deze doelgroep niet om mensen met een arbeidsbeperking. Hiervoor zijn al voldoende instrumenten. Het gaat om een groep die tussen het wal en het schip valt.

<u>AM Match</u>
Er zijn gesprekken met AM Match gevoerd om hun positie en mogelijkheden met betrekking tot de basisbaan te bespreken. Zij staan hier positief tegenover.

[4] www.stimulansz.nl (wethouder Arnhem verzacht overstap bijstand naar werk)
[5] Gemeenten Wageningen, Groningen, Tilburg, Nijmegen, Deventer en Utrecht

CAO
Het is nog onbekend welke CAO van toepassing zal zijn op een basisbaan. Wanneer de basisbaan wordt ingevoerd zal er een CAO van kracht zijn en zal de inwoner minimaal het minimumuurloon verdienen.

Overwegingen basisbaan
Landelijke ontwikkelingen
Landelijk wordt er door verschillende politieke partijen gelobbyd om de basisbaan landelijk in te voeren. Het is nog onbekend of dit ingevoerd zal worden en op welke mogelijke termijn. Er kan voor worden gekozen om de landelijke ontwikkelingen af te wachten.

Kosten
Er wordt verwacht dat een basisbaan zo'n €35.000 per baan per jaar zal kosten. Niet alleen het loon moet betaald worden maar ook de sociale premies en de begeleiding van de inwoner. De kosten kunnen tot de pensioengerechtigde leeftijd doorlopen. De kosten van een bijstandsuitkering van ongeveer €15.000 kunnen met dit bedrag worden verrekend. Hiermee worden de kosten van een basisbaan geschat op zo'n €20.000 per jaar.

Momenteel zijn er 1.125 inwoners die een bijstandsuitkering ontvangen. De doelgroep die waarschijnlijk voor een basisbaan in aanmerking zal komen wordt geschat op 40.

Werkende armen
Door vanuit de uitkeringssituatie over te stappen naar een baan met het minimumloon, bestaat er een kans dat de inwoner (met of zonder gezin) tot de werkende armen kan gaan behoren. Doordat er wellicht minder recht bestaat op toeslagen, kan de inwoner er financieel onder de streep op achteruit gaan. Denk hierbij ook aan kinderopvangtoeslag waar dan gebruik van moet worden gemaakt. Dit wordt waarschijnlijk ondervangen wanneer de inwoner minimaal 32 uur per week werkt. Een goede financiële check vooraf is essentieel.

Doorstroom
Het college is van mening dat doorstroom mogelijk moet zijn en dat, waar mogelijk, dit gestimuleerd wordt. Het is van belang dat de groei van een inwoner wordt gemonitord en waar mogelijk wordt ondersteund door scholing en ondersteuning.

De basisbaan heeft niet uitsluitend als doel om door te stromen naar een reguliere baan. Als een basisbaan het meest passend is voor een inwoner dan zal deze baan beschikbaar voor hem moeten blijven. Dit betekent dat een basisbaan kan worden ingevuld door een inwoner tot aan zijn pensioengerechtigde leeftijd. Dit maakt dat een basisbaan voor wellicht een beperkte groep beschikbaar is vanwege de kosten.

Conclusie
Een basisbaan kan positieve effecten hebben. Een basisbaan is een passend aanbod wanneer een inwoner een langere periode afhankelijk is van een bijstandsuitkering en er geen perspectief is op regulier werk al dan met aanpassingen.

Uit een eerste onderzoek blijkt dat zo'n 40 inwoners tot de doelgroep kunnen behoren. Het college is van mening dat een basisbaan alleen van toegevoegde waarde is als de inwoner gemotiveerd is. Hierom is het aan de inwoner om zelf te bepalen of zij een basisbaan willen.

Financieel perspectief
Om inwoners een juist perspectief te geven over hun financiële situatie met een basisbaan kunnen de mogelijkheden onderzocht worden om gebruik te maken van de tool WerkloonT van Stimulansz. Door deze tool zou het voor de inwoner duidelijk moeten zijn hoeveel inkomen hij overhoudt met een basisbaan en alle mogelijke wijzigingen in toeslagen etc.

Kosten
Om een indicatie te geven van de mogelijke kosten het volgende: Uitvoering van de basisbaan in de vorm van een pilot van een jaar voor 10 inwoners zou kunnen via een budget van € 200.000.